

Problemele politicii investiționale în economia Republicii Moldova

Nadejda NAZAR,
doctor în economie, conferențiar universitar,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova

SUMMARY

The investment policy of the state is to develop a set of measures to attract investment into the economy. In this article, the basic directions of the investment policy in the Republic of Moldova to ensure the achievement of the strategic objectives of Moldova are reflected.

Analyzing the situation in the republic investment sector, we can formulate the negative factors to attract investment in the development of entrepreneurship in Moldova: the unstable political situation, corruption and bureaucracy, lack of qualified human resources, poor infrastructure, etc. For developing the investment climate, it is necessary to improve the management of central and local administration, to help investors at every stage of the investment process.

The following priority sectors of the national economy for attraction of investment of can be highlighted: services for entrepreneurs, development of information technology products, the development of the electronics industry, development of light industry, producing parts for self-services, the agro-industrial sector, tourism, transport logistics.

Key words: *investment policy, investment, productive investment, domestic investment, foreign investment.*

REZUMAT

Politica de investiții a statului este de a dezvolta un set de măsuri de atragere a investițiilor în economie. Direcțiile de bază ale politicii de investiții în Republica Moldova, pentru a asigura realizarea obiectivelor strategice ale Moldovei, sunt reflectate în acest articol.

Analizând situația din republică, sectorul de investiții poate formula factori negativi pentru a atrage investiții în dezvoltarea antreprenoriatului în Moldova: situația politică instabilă, corupția și birocrăția, lipsa de resurse umane calificate, infrastructura modestă etc. Pentru dezvoltarea climatului investițional, este necesar să se îmbunătățească managementul administrației centrale și locale, pentru a ajuta investitorii la fiecare etapă a procesului investițional.

Următoarele sectoare prioritare ale economiei naționale pentru atragerea investițiilor pot fi evidențiate: servicii pentru antreprenori, dezvoltarea produselor tehnologiilor informaționale, dezvoltarea industriei electronice, dezvoltarea industriei ușoare, producerea de piese pentru automobile, sectorul agroindustrial, turismul, logistica în transport.

Cuvinte-cheie: *politica de investiții, investiție, investiții productive, investiție internă, investiții străine.*

Programul de dezvoltare „Moldova-2020” presupune elaborarea unui mecanism de interacțiune cu investitorii străini, care vor atrage în republică investiții și vor asigura realizarea scopurilor strategice de dezvoltare a Moldovei. Scopul final al acestui program este de a asigura spre anul 2020 fluxul anual de investiții străine directe în economia națională în volum de cca 600 mln. dolari SUA. Din aceste considerente, problemele atragerii investițiilor sunt globale și importante la etapa actuală de dezvoltare a economiei naționale.

Drept bază teoretică și metodologică pentru cercetare au servit lucrările fundamentale în domeniul procesului investițional ale economiștilor din Republica Moldova și ale celor străini, cercetările reflectate în publicațiile periodice de specialitate, actele legislative și normative în vigoare ale Republicii Moldova. În procesul de cercetare au fost aplicate metode de analiză și sinteză, comparare, metodele grafice, precum și alte metode de investigare științifică a proceselor economice.

Este necesar de a examina bazele generale ale conceptului de investiții. Conceptul de „investiție” este examinat în teoria economică, fiind exprimate mai multe opinii cu privire la conținutul și sfera de cuprindere a acestuia.

Noțiunea de „investiție” stipulată în literatura economică publicată în limbile de circulație internațională (în franceză – investissement, în engleză și americană – investment, în germană – investition, în rusă – инвестиция etc.) este de origine latină (investire – a îmbrăca, a acoperi) și a fost, inițial, un termen militar cu sensul de a împrejura o cetate, evident pentru a o cucerii, apoi a pătruns în terminologia financiar-economică pentru a defini în esență un efort bănesc făcut pentru atingerea unor anumite scopuri [4; 5].

O concepție a noțiunii de investiție este formulată astfel: o investiție poate fi definită, în general, ca un proces prin care se cumpără ceva în scopul obținerii unui profit sau dobânzi. În sens financiar, investiția reprezintă schimbarea unei sume de bani existentă și

certă în speranța obținerii în viitor a unor profituri mai mari, dar posibile. În sens contabil, investiția înseamnă alocarea unei sume disponibile pentru procurarea unui activ, care va determina fluxuri financiare de profituri și cheltuieli de exploatare.

Fundamentarea volumului și a eficienței economice a investițiilor la nivel macro- și microeconomic necesită cunoașterea problemelor metodologice și teoretice privind sistematizarea investițiilor, deoarece în esență investițiile sunt cheltuieli destinate efectuării unei mari varietăți de lucrări și activități.

Cheltuielile de investiții pot fi sistematizate și ordonate în funcție de anumite criterii de ordin teoretic și de natură practică, fiecare asemenea sistematizare punând în evidență structurări prin prisma creșterii eficienței investițiilor.

Sistematizarea investițiilor pe sfere ale producției sociale și pe ramuri ale economiei naționale. Cea mai utilizată sistematizare a investițiilor pe sfere de activitate este cea în investiții productive și neproductive, pe care literatura occidentală le numește investiții cu caracter comercial (care obțin profit) și investiții cu caracter necomercial:

- investiții productive sunt considerate în toate țările ca fiind primordiale și ele sunt destinate industriei, agriculturii, construcțiilor etc. Aceste investiții cu caracter productiv se materializează în capitalul fix și circulant, care sunt incluse direct și activ în procesul de producție;

- investițiile din sfera neproductivă sunt realizate în învățământ, cultură și artă, știință, sănătate și asistență socială, alte servicii și sunt considerate la fel de importante ca și investițiile din sfera productivă.

Pentru a pune mai bine în evidență rolul unor activități, economiștii occidentali sistematizează investițiile astfel: investiții strategice care sunt destinate unor domenii vitale ale economiei, într-o anumită perioadă și în care pot fi incluse și unele activități, cum ar fi învățământul; investiții de infrastructură care le deservește pe primele prin realizarea unor

dotări și utilități. Tratarea acestei sistematizări a investițiilor depinde deci de strategia și programul politic promovat în țară într-o anumită perioadă.

Sistematizarea investițiilor în funcție de forma lor de alocare poate fi financiară și materială.

Investițiile alocate în imobilizări financiare – cumpărarea de acțiuni sau de titluri de valoare, plasamente la bănci etc. – în scopul obținerii profitului sub formă de dividende și dobânzi se numesc investiții financiare sau de portofoliu. Investițiile alocate în imobilizări corporale – terenuri, clădiri, construcții speciale, mașini și utilaje, diferite instalații – se numesc investiții materiale sau reale.

Prin urmare, sursa investițiilor reprezintă suma economisită pentru lărgirea activităților economice în scopul obținerii profitului. Investițiile reale reprezintă nu numai capitalul folosit pentru construcția de noi obiective, ci și cel folosit pentru modernizarea obiectivelor existente. Astfel, investițiile reale pot fi definite ca totalitatea cheltuielilor de capital pentru crearea și achiziționarea noilor mijloace de producție și modernizarea celor existente [3; 5].

În funcție de modul de constituire a capitalului, investițiile pot fi sistematizate în:

- investițiile nete sunt constituite din capitalul acumulat din economiile firmelor;
- investițiile brute includ investițiile nete și amortizarea destinată înlocuirii capitalului fix uzat.

În funcție de direcțiile de finanțare, investițiile pot fi sistematizate în investiții proprii, constituite pe baza acumulării capitalului propriu, și investiții împrumutate de la bănci în formă de credite sau surse împrumutate sub alte forme de la diferite organizații și agenți economici.

În funcție de proveniența direcțiilor de finanțare, investițiile pot fi sistematizate în:

- investiții autohtone;
- investiții străine [4; 3].

Ca totalitate de cheltuieli, investițiile reprezintă o anumită omogenitate și, dimpotri-

vă, analizate prin prisma naturii acestor cheltuieli și modului în care se regăsesc în lucrări, într-o sferă sau alta de activitate, a resurselor de finanțare etc., investițiile pot fi sistematizate și ordonate în funcție de numeroase criterii.

Structurarea investițiilor, privite din diferite unghiuri de vedere, are o importanță teoretică și practică în stabilirea unor modalități de sporire a eficienței proiectelor de investiții și de optimizare a portofoliului și a întregii activități la nivel macroeconomic și inclusiv la nivel microeconomic [4].

În funcție de destinația mijloacelor alocate în:

- investiții de capital (investiții reale sau directe), care reprezintă alocarea mijloacelor bănești nemijlocit în producție, pentru constituirea activelor reale (achiziționare de bunuri, utilaje pentru întreprinderi în scopul sporirii stocurilor de producție);

- investiții de portofoliu (financiare), care se realizează prin cumpărarea titlurilor de valoare, operelor de artă, crearea unor depozite bancare etc., ținându-se cont, îndeosebi, de rata dobânzilor bancare, în funcție de care se apreciază dacă sunt sau nu sunt rentabile;

- investiții publice, destinate atingerii scopurilor de gestionare a administrației publice, care sunt făcute de autoritățile statului;

- investiții individuale, destinate susținerii activităților curente ale indivizilor și gospodăriilor acestora.

În funcție de obiectivul care se urmărește prin realizarea proiectului în:

- investiții productive care, la rândul lor, pot fi: investiții de expansiune (dezvoltare, extindere), acestea presupun cheltuieli în vederea măririi capacităților de producție; investiții de menținere, ce țin de reutilizarea capacităților de producție existente; investiții de modernizare, care se fac cu scopul creșterii performanțelor tehnice, îmbunătățirii randamentelor utilajelor existente; investiții de inovare sau de lansare a noilor activități;

- investiții strategice, care se fac preponderent în sfera cercetării, dezvoltării sau cu

alte scopuri și care au efecte indirecte asupra investițiilor productive;

- investiții obligatorii, acestea fiind făcute cu scopul de a respecta anumite reglementări legislative sau anumite angajamente asumate față de alți agenți economici.

În funcție de gradul de risc pe care îl implică investițiile se sistematizează în:

- investiții cu risc redus, care sunt cele mai frecvente. Această categorie include investițiile de menținere și de ameliorare, care necesită resurse puține, dar au și cele mai mici efecte;

- investiții cu risc sporit, în categoria cărora intră investițiile de dezvoltare, de expansiune, de inovare, iar uneori și cele de modernizare, acestea fiind valori mult mai mari, producând însă și efecte mai mari: creșterea capacităților tehnice, efectuarea unor restructurări de producție, implementarea noilor produse și servicii [3].

În funcție de sursa de finanțare, investițiile se sistematizează în:

- investiții finanțate din surse proprii;
- investiții finanțate din surse atrase.

Aprecierea rezultatelor obținute în baza

aplicării actelor normative referitor la politica investițională în Republica Moldova poate fi efectuată prin analiza mai multor indicatori economici pe o perioadă mai îndelungată de timp. În studiu pot fi incluse toate aspectele legate de activitatea investițională: volumul investițiilor, modalitatea de finanțare și formele de proprietate; concomitent cu aceasta, considerăm că este necesar de a se ține cont și de dinamica volumului PIB-ului pe această perioadă și de cota investițiilor din mărimea totală a acestui indicator.

Analizând datele din *Tabelul 1*, se pot constata următoarele:

- valoarea PIB-ului (produsul intern brut) în anii cercetați în economia Republicii Moldova înregistrează o tendință de creștere esențială de la 19052 mln. lei (anul 2001) până la 111.757 mln. lei (anul 2014) sau de cca. 6 ori;

- se observă o tendință de creștere esențială a volumului investițiilor în ultimii 14 ani cercetați, cu o periodicitate la fiecare 5 ani. În anul 2005, comparativ cu anul bazic 2001, volumul de investiție s-a majorat de 3,4 ori sau cu 5.482 mln. lei; dar în anul 2010, față de

Tabelul 1

Dinamica PIB-ului și a investițiilor în capitalul fix în economia Republicii Moldova (anii 2001-2014)

Indicatorii	Anii			
	2001	2005	2010	2014
PIB, mln. lei	19.052	37.652	71.885	111.757
Ritmul de creștere a PIB (%) față de a. 2001*	100	197,63	377,31	586,59
Investiții în capitalul fix, mln. lei	2.315	7.797	13.805	20.849
Ritmul de creștere a investițiilor în capitalul fix (%) față de a. 2001*	100	336,80	596,33	900,60
Cota investițiilor în PIB, %*	12,15	20,71	19,2	18,66

* Indicatorii sunt calculați de către autor.

Sursa. Elaborată de către autor pe baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova [7].

anul 2001, se observă o creștere de cca 6 ori sau cu 11.490 mln. lei; iar în anul 2014 s-a majorat de 9 ori față de anul 2001 sau cu 18.534 mln. lei;

- cota investițiilor în PIB a variat neesențial în aceeași perioadă de cercetare. Așadar, cea mai mare cotă a volumului de investiții în PIB s-a înregistrat în anul 2005 – 20,71%, iar cea mai mică, respectiv, în anul 2001 – 12,15%. În ceea ce privește anii 2010 și 2014, se constată o variație neesențială a cotei investițiilor în PIB de cca 19%.

Problema-cheie în atragerea investițiilor străine directe este dezvoltarea ramurilor și subramurilor orientate spre exportul producției sale. Se poate remarca că la sfârșitul anului 2014, din volumul total de investiții străine atrase, 63% au fost orientate spre dezvoltarea consumului intern, 8% – spre utilizarea resurselor naturale, 7% – spre exploatarea activelor strategice și doar 22% – spre perfecționarea nivelului de activitate pe piețele externe [6].

Este necesar de menționat faptul că în ultimii ani cota investițiilor străine directe se constituia din volumul capitalului reinvestit al companiilor străine ce activează în economia națională și constituia doar 2%, iar volumul investițiilor atrase în perioada anilor 2005-2014 în calcul la o persoană constituie 89 dolari SUA. Pentru comparație, în Bulgaria – 665 dolari SUA, Letonia - 539 dolari SUA.

Pentru dezvoltarea climatului investițional este necesar de a îmbunătăți administrația centrală și locală, de a ajuta investitorii la fiecare etapă a procesului investițional.

Concluzii. Analizând situația în sectorul investițional al Republicii Moldova, se pot formula factorii de influență negativă pentru atragerea investițiilor în economia națională: situația politică instabilă, corupția și birocrăția, insuficiența resurselor umane calificate, infrastructura pieței slab dezvoltată etc. Pentru dezvoltarea climatului investițional în republică, este necesar de a perfecționa managementul administrării organelor centrale și locale în sectorul dat, de a ajuta investitorii, inclusiv cei străini, la fiecare etapă a procesului investițional în economia națională.

Se pot evidenția următoarele sectoare prioritare ale economiei naționale pentru atragerea investițiilor: prestarea serviciilor antreprenorilor, elaborarea produselor de tehnologii informaționale, dezvoltarea industriei electronice, dezvoltarea industriei ușoare, producerea pieselor pentru serviciile auto, sectorul agroindustrial, turismul, logistica transportului, dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii.

Soluționarea eficientă a acestor probleme va permite asigurarea realizării scopurilor strategice ale dezvoltării economiei naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător în Republica Moldova nr. 81 din 18.03.2004. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-66, 2004, p. 8.
2. Nazar N. Rolul investițiilor și sistematizarea lor în economia Republicii Moldova. În: „Administrarea Publică”: ediție jubiliară consacrată aniversării de 20 ani de la fondarea Academiei, Chișinău: ed. AAP, 2013, nr. 2, p. 66-71.
3. Caraganciu A., Domenti O., Ciobu S. Bazele activității investiționale. Chișinău: Editura A.S.E.M., 2004, 320 p.
4. Ciornii N., Blaj I. Economia firmelor contemporane. Chișinău: Prut Internațional, 2003, 311 p.
5. Stoian M. Gestiunea investițiilor. București: Editura A.S.E., 2003, 286 p.
6. <<http://www.logos.press.md/>>.
7. <www.statistica.md>.

Prezentat: 10 aprilie 2016.

E-mail: ec_barbaros@yahoo.com